TRANSCENDENȚA COMPETENȚELOR PROFESIONALE UNIVERSALE ÎN PERSPECTIVA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

THE TRANSCENDENCE OF UNIVERSAL PROFESSIONAL COMPETENCES FROM THE PERSPECTIVE OF THE PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS EDUCATIONAL SYSTEM

CZU: 378.042(100):378.037.1:796.4 **https://doi.org/10.59295/spd2025s.118**

Teodor GRIMALSCHI
ORCID: 0000-0001-8859-9940
E-mail: grimalschi.teodor@mail.ru
Institutul de Educație Fizică și Sport,
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Natalia NASTAS
ORCID: 0000-0001-5555
E-mail: natasanastas@mail.ru
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Summary. *The topic addressed holds transcendent importance for the universalization of the development of competitive and creative thinking, aiming to reprogram modern concepts of comprehensive and evaluative professional activity. Based on the analysis of three-dimensional informational documents concerning scientific issues in psychopedagogical, biomedical, and social communication, it was found that the global formative-informative function has a transcendent purpose to operate beyond the boundaries of didactic behavior and to develop a set of abilities that go beyond intelligent competence, fostering a personality with rational balance and orientations toward professional bio-psycho-socio-pedagogical experiential competence [2].*

The transcendence of education is based on a sport-educational conception aligned with the characteristics of professional competence, and on the integration of modern educational technologies in the field of psychopedagogical and biomedical communicative competence, knowledge, and professionalism.

Accordingly, the following research objectives were established:

a) to examine the theoretical and methodological framework regarding the integration of technologies for the formation and development of multifaceted professional competences;

b) to develop an instructional-educational process technology with new transversal orientations in learning performance, the structure of communication in a foreign language, and biomedical science, which shapes the internal and external structure of professional competences.

Keywords: *professional skills; ineligible dual communication; physical education and sports; biopsychopedagogical educational technologies; transcendence of universal skills.*

INTRODUCERE

Problema științifică de transcendență a competențelor profesionale rezidă în fundamentarea orientării dezvoltării cognitive integratoare de perspectivă, fapt care a generat schimbările paradigmatice ale activității educaționale în formarea-dezvoltarea cunoștințelor, competențelor (capacități, aptitudini, abilități, deprinderi și priceperi) profesionale și atitudinilor specifice [1, p. 117].

Pentru cunoașterea cât mai obiectivă a satisfacției studenților privind problema transcendenței competențelor profesionale universale de specialitate s-a efectuat mai multe cercetări concrete unde au fost aplicate chestionare pe un lot de 456 subiecți din care: 201 studenți, 189 cadre didactice și antrenori, 34 absolvenți și 32 angajați a facultății pedagogice, educație fizică și sport și kinetoterapie [4, 5, 6].

În cercetare s-a avansat ipoteza generală că ponderea unor factori biopsihopedagogici de predare învățare a disciplinelor de învățământ nemijlocit influențează asupra condițiilor de satisfacție a trebuințelor spirituale în procesul de formare a competențelor profesionale universale și dacă conținuturile didactice sunt utile și corespund însușirii cunoștințelor integrale necesare activității de specialitate [6, p.4-18].

METODOLOGIA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Documentarea științifică teoretico-praxiologice; analiza și sinteza; compararea și generalizarea; observarea; sondaje de opinii la nivel practic – experimental pedagogic; analiza matematico-statistică și interpretarea datelor obținute.

PRINCIPALELE REZULTATE OBȚINUTE

Atmosfera de formare-dezvoltare a competențelor profesionale de cunoaștere prin conținuturi integrale duale conform sondajului sociologic este selectată de către studenți, profesori și antrenori de sport în „foarte mare măsură” și „mare măsură” la nivel de 89,26%. Deci, învățământul superior de educație fizică și sport este condiționat de globalizarea studiilor moderne, de platforme educaționale duale, bazat pe argumente statistice raționale cu precădere pe educație de o comunicare inteligibilă vizând harta calității în formarea europeană a specialistului de educație fizică și sport universal [7].

Cercetările biopsihopedagogice au dovedit că sistemul transcendent al competențelor profesionale în domeniul educației fizice și sport se află într-o continuă transformare și dinamism, în permanență modelare, grație influențelor generate de relații intrasistemice ale științelor biopsihopedagogice. Sau stabilit relații de conlucrare, de interinfluențare și interdependență care are un pronunțat caracter informativ-formativ-dezvoltativ și praxiologic la pragul de semnificație $P<0,05$-$0,001$, cu probabilitate de 95,0-99,9%, fiind valabilă ipoteza cercetării transcendenței competențelor profesionale universale în domeniul cercetării științifice.

SCOPUL CERCETĂRII rezidă în analiza particularităților orientării formării competențelor transcendente și a abilităților de perspectivă în sistemul educației fizice și sportului universal în vederea stabilirii unor repere metodologice pentru inserția instrumentelor de instruire, în determinarea factorilor ce contribuie la valorificarea patrimoniului infodocumentar și la dezvoltarea abilităților informaționale competitive integrative.

Din ipoteza generală se desprind mai multe ipoteze corelate cu obiectivele cercetării pedagogice și care vor fi supuse verificării succesive, în ordinea desfășurării demersului experimental. Cercetările științifice a **autoarei Natalia Nastas** [7] au presupus că aplicarea unei tehnologii de formare a competențelor de comunicare lingvistică în cadrul **disciplinei limba engleză** va contribui la: sporirea nivelului pregătirii profesionale a studenților instituțiilor de educație fizică și sport, înnobilează și încurajează multilingvismul; sporirea gradului de conștientizare a oportunității instruirii bilaterale limba engleză la pregătirea profesională de specialitate. În experimentul pedagogic organizat, rezultatul cercetării a demonstrat că media notelor obținute la evaluarea finală sunt în favoarea formării la studenți a deprinderilor de utilizare a literaturii de specialitate, fără a neglija una din cele patru componente: **de comunicativ-discutivă, de vorbire, de citire, scriere și audiere.**

Valoarea calculată (t=2,24) este mai mare decât valoarea sa tabelară, la pragul de semnificație P<0,05 cu o probabilitate de 95%. În activitatea instructiv-educativă au fost implementate noi concepte în tehnologia stăpânirii limbajului specializat, o bună cunoaștere a lexicului mult mai informativ, bazat pe cuvinte științifice, nu numai cu caracter general dar și lexic special de profil, cu diverse forme de bilingvism. Valoarea calculată (t=3,684) este mai mare decât valoarea sa tabelară la pragul de semnificație P<0,01, cu o probabilitate de 99,0%, fiind valabilă ipoteza specifică [7].

Au fost constituite grupuri experimentale de subiecți în domeniu specific sportului, în care deosebit de mare este rolul mecanismelor fiziologice de bază ale activității psihomotrice, nervoase superioare, senzațiilor, percepțiilor, interesului, deprinderilor și înclinației în activitatea învățământului de educație sportivă. Formarea competențelor profesionale ale studenților de la facultatea kinetoterapie în cadrul disciplinelor medico-biologice prezintă o analiză structurală și funcțională a instruirii ca sistem de educație științifică, asigurând procesul de formare și dezvoltare a personalității în cadrul educației formale, nonformale și informale. Conform cercetărilor **dnei Gîrlea Natalia** (2024) formarea competențelor profesionale este o modalitate de actualizare a calităților personale al viitorului pedagog **„să știe", „să poată", „să posede"**, să prelucreze, să perfecționeze și să realizeze scopul său [5]. Autoarea a valorificat experimental procesul de formare a competențelor profesionale în cadrul disciplinei „Fiziologia umană și Ergofiziologia" demonstrând importanța metodologică și teoretico-științifică a conținutului fenomenelor interrelației organismului uman cu activitățile fizice. Datele obținute au contribuit la eficientizarea procesului de pregătire a studenților – viitori kinetoterapeuți, profesori și antrenori de educație fizică și sport, bine informați la abilitatea de a comunica inteligibil, accesibil și cu exigență utilizând tehnologia biopsihopedagogică [5].

Procesul de formare a competențelor și atitudinilor sportiv-artistice se cultivă în și prin procesul de asimilare și aplicare a cunoștințelor, a abilităților implicând participarea tuturor caracteristicilor și funcțiilor psiho-senzoriale (percepția, atenția, memoria, gândirea, limbajul, imaginația, voința afectivitatea și motivația) fapt pentru care este absolut necesară corelația conținuturilor cu scopuri formative. Competența unui sportiv începător, după Natalia Reaboi [8] se atrage atenția la pregătirea sa cognitivă, psihofizică, atitudinală, și la rezultatele obținute în cadrul unor antrenamente și competiții. Aceste activități participative ale formării-dezvoltării competenței provoacă participantul să vrea să învețe, să poată și să opereționalizeze și să fie participant activ ai propriei formări transformatoare [8, p.3, 9, p.12].

Calitatea unei competențe de a fi integrată este determinată prin faptul că este cel mai mare intermediar al procesului de comunicare și învățare [3, p.84] inclusiv a celui de comunicare științifică profesional-pedagogică. Managementul comunicării are ca scop realizarea unor obiective manageriale cu caracter permanent și reprezintă un proces conștient, în care are loc un schimb de informații. Implementarea „Preferențialul formării competențelor profesionale de comunicare a studenților din învățământul superior de educație fizică și sport” de **Gîdei Mariana** (2011) s-a bazat pe aplicarea practică transdisciplinară în domeniu a unei strategii de comunicare, ca instrument al gândirii, ca bază în formarea competențelor transformatoare profesionale de comunicare ce sintetizează cunoștințele studenților din cadrul disciplinelor: „Cultura comunicării și limbaj de specialitate”; „Tehnologii informaționale”; „Psihologia comunicării”; „Teoria educației”, „Teoria instruirii” și „Teoria curriculumului experimental” la prima etapă de cercetare. A doua etapă a cercetării s-a valorificat modelul integrat „Managementul comunicării în educație fizică și sport”, elaborat experimental printr-o strategie de investigație de tip interdisciplinar, o metodologie de abordare globală – optimă – strategică a activității educaționale centrate pe eficiență la nivelul macrostructurii și al strategiilor pedagogice transformatoare și al finalităților educaționale.

Modelul propus este o perspectivă didactică, dezvoltă abilități și competențe care ajută la valorificarea procesului de comunicare, la creșterea coeziunii echipei sau grupului sportiv, la dobândirea și la îmbogățirea cunoștințelor specifice [4].

În baza cercetărilor experimentale transcendente s-au depistat ponderea etapelor de formare a competențelor transformatoare și a abilităților în sistemul educațional sportiv:

1. **Etapa de materializare, de concretizare**, relaționare cu mediu intern și extern a acțiunii biopsihomotrice însușite în cadrul instruirii incipiente. Formarea reprezentărilor împreună cu senzațiile și percepțiile cu caracter intuitiv-senzorial.
2. **Etapa antrenării operațiilor de exprimare verbal-dialogată susținută**, comunicativ-verbale concrete formal și nonformal.
3. **Etapa pregătirii operațiilor** elementare, promovarea abilităților transformatoare speciale a priceperilor și deprinderilor ca instrumente în îndeplinirea bună/eficientă a activității;

4. **Etapa** sistematizării acțiunii biopsihomotrice în baza **implementării programei** de clasificare sportivă, formând competența tehnico-artistică și creativ-compozițională;
5. **Etapa de integrare** a acțiunilor tehnico-tactice al potențialului biopsihoenergetic automatizat adaptive superioare. Etapele dobândite s-au valorificat cu diferențe semnificative la pragul de P<0,05-0,001, cu o probabilitate de 95%-99,9% [4, 5, 6, 7, 8].

CONCLUZII

Ținând seama de cele prezentate, de actualitatea și importanța temei abordate prezentăm următoarele concluzii și strategii de intervenție.

1. Cunoașterea teoriilor transcendente și modelelor învățării are atât o valoare explicativ-formativă și informativă cât și una instrumental-operațională privind obținerea unor înalte performanțe în activitatea universitară.
2. Cercetările experimentale efectuate au confirmat rolul semnificativ al transcendenței competențelor în perspectiva modului de interacțiune socială a studenților sub formă de cooperare, comunicare, compatibilitate cognitiv-preferențială interpersonală în condiționarea performanțelor învățării.
3. Ca finalitate generală la nivelul instituțiilor specializate de formare a competențelor profesionale tendința de cercetări cu caracter interdisciplinar și transdisciplinar se abordează tot mai global cu perspectiva că scopul unei investigații biopsihopedagogice este înțelegerea, analizarea, explicarea, optimizarea, ameliorarea, perfecționarea tehnicilor de intervenție și sporirea calității în procesul de formare a personalității în diverse situații existențiale al sistemului de educație fizică și sport la nivel micro-, mezo-, și macropsihopedagogic.

REFERINȚE:

1. CALLO, T. Cum își asumă competența atitudinală? În: *Pedagogia practică a atitudinilor*. Chișinău: Litera, 2014, p.16, 117. ISBN 978-9975-74-340-2.
2. DEX. Dicționar explicativ al limbii române. Ediția a II-a. București: Univers enciclopedic. 1969, p.1103.
3. Dumitru, Gheorghe. Procesul de comunicare în situația didactică. În: Comunicare și învățare. București: Didactică și pedagogică, 1997, p.84. ISBN 973-30-5178-0
4. GÎDEI, M. Formarea competențelor profesionale de comunicare ale studenților din învățământul superior de educație fizică și sport. *Rezumat al tezei de doctor în științe ale educației.* Chișinău, 2021.
5. GÎRLEA, N. Formarea competențelor profesionale ale studenților facultăților de educație fizică și sport în cadrul disciplinelor medico-biologice. *Rezumat al tezei de doctor în științe ale educației*. Chișinău, 2024

6. GRIMALSCHI, T., CRAIJDAN, O., REABOI, N. *Suport științific de instruire* (pe bază de cercetare sociologică). Chișinău: Foxtrot, 2019, p.4-18. ISBN 978-9975-89-132-5.
7. NASTAS, N. Formarea competențelor profesionale la studenții instituțiilor de cultură fizică în cadrul disciplinei „Limba engleză". *Teză de doctor în științe ale educației.* Chișinău, 2020.
8. REABOI, N. Formarea competențelor artistice în gimnastica ritmică la etape incipientă de pregătire sportivă. *Autoreferat al tezei de doctor în științe pedagogice*. Chișinău, 2015.
9. Sîrbu S., Cemortan E. Competențe de cunoaștere prin conținuturi integrate. Ghid metodic. Chișinău: Epigraf, 2004, p.12.